

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

Кафедра тюркської філології

Курсова робота
з тюркської філології
на тему:

**СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛІНГВІСТИЧНОЇ
ТЕРМІНОЛОГІЇ В ТУРЕЦЬКІЙ МОВІ**

Студентки 3 курсу групи Птур 14-20
факультету східної і слов'янської
філології
денної форми навчання
Освітньої програми
Турецька мова і література та переклад,
друга східна мова, західноєвропейська мова
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.068 Східні мови та
літератури (переклад включно)
перша — турецька

Савіної Христини Сергіївни

Науковий керівник:
доц. Сіленко Наталія Василівна
Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ — 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ТУРЕЦЬКІЙ МОВІ	
1.1 Дослідження лінгвістичної термінології турецької мови зарубіжними і вітчизняними дослідниками	5
1.2 Історія розвитку лінгвістичної термінології турецької мови.....	11
Висновки до Розділу 1.....	14
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ТУРЕЦЬКІЙ МОВІ	
2.1 Структурні особливості лінгвістичної термінології у турецькій мові.....	16
2.1.1 Лексико-семантичний спосіб словотвору лінгвістичних термінів у турецькій мові	17
2.1.2 Морфологічно-синтаксичний спосіб словотвору лінгвістичних термінів у турецькій мові.....	18
2.1.3 Морфологічний спосіб словотвору лінгвістичних термінів у турецькій мові	19
2.1.4 Лексико-синтаксичний спосіб словотвору лінгвістичних термінів у турецькій мові	19
2.2 Семантичні особливості лінгвістичної термінології у турецькій мові.....	19
Висновки до Розділу 2.....	23
ВИСНОВКИ.....	24
АНОТАЦІЯ.....	25
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	26

ВСТУП

Лінгвістична термінологія турецької мови є досить недослідженою, але актуальною галуззю мовознавства. Даний різновид термінології потребує подальшого вивчення, тому наразі не існує великої кількості відомостей й літератури, яка б у повному обсязі демонструвала певні особливості термінологічних одиниць лінгвістики.

Актуальність дослідження полягає у поповненні відомостей детальних відомостей про лінгвістичну термінологію турецької мови з погляду на її структурні та семантичні особливості. На сьогоднішній день лінгвістична термінологія турецької мови є недостатньою вивченою та малодослідженою галуззю мовознавства, відповідно велика кількість детальних відомостей та літератури, яка б стосувалася безпосередньо лінгвістичних термінів турецької мови відсутня.

Мета дослідження полягає у вивченні та аналізі структурних та семантичних особливостей лінгвістичної термінології турецької мови.

Мета роботи зумовила вирішення таких **завдань**:

- визначити загально-теоретичні основи дослідження лінгвістичної термінології турецької мови
- зазначити проблеми сучасної термінології, що вплинули на розвиток лінгвістичних термінів
- схарактеризувати структурні особливості обраних для вивчення одиниць лінгвістичних термінів
- проаналізувати семантичні особливості обраних для вивчення одиниць лінгвістичних термінів

Об'єктом дослідження є лінгвістичні терміни турецької мови.

Предметом дослідження є структурно-семантичні особливості лінгвістичної термінології в турецькій мові.

Матеріалом дослідження є турецький словник лінгвістичних термінів DİLBİLİM SÖZLÜĞÜ (Kâmile İmer, Ahmet Kocaman) та інші джерела зазначені в списку використаних джерел.

Методами, що ми використовуємо в ході нашого дослідження є описовий метод, який сприяв роз'ясненню семантичного значення та структурної будови лінгвістичної термінології турецької мови; метод критичного аналізу, який був використаний з метою формування змістовного огляду праць науковців, які займалися вивченням лінгвістичних термінів; метод суцільної вибірки, який ми використовували під час пошуку фактичного матеріалу для практичного розділу нашої роботи; метод кількісного аналізу, який дав змогу зробити висновки про способи словотвору, які є найбільш частотними при формуванні лінгвістичних термінів у турецькій мові.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що лінгвістична термінологія турецької мови дістала свій подальший розвиток, адже на сьогоднішній день існує дуже не велика кількість досліджень на цю тему, а також у практичному розділі нашої роботи був удосконалений опис структурно-семантичних особливостей одиниць лінгвістичних термінів.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання результатів нашого дослідження для подальшого детального вивчення та дослідження безпосередньо лінгвістичних термінів турецької мови; підготовки до лекційних або семінарських занять викладачами й студентами філологічного відділення з дисциплін "Лексикологія турецької мови", "Турецька мова", "Практична граматики турецької мови" та інших тематичних спецкурсів.

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ТУРЕЦЬКІЙ МОВІ

1.1 Дослідження лінгвістичної термінології турецької мови зарубіжними і вітчизняними дослідниками

Тюркські мови, в тому числі й турецька мова, пройшли досить довгий і нелегкий шлях розвитку, про що свідчить їх багатий словниковий склад (С. В. Середа, 2016). Лінгвістична термінологія є одним з важливих розділів терміносистеми турецької мови, та чи не найбільш актуальним питанням у розвитку її лексичної системи. Проблема лінгвістичної термінології знаходиться у центрі мовознавчих досліджень, спрямованих на вивчення терміносистем у туркменській (Б. Амансариев), киргизькій (В. Закірова), казахській (Ж. Молдажаров), азербайджанській (М. Ісмаїлова) мовах. Через те, що статус терміна та терміносистеми досі не отримав однозначної інтерпретації як в українському, так і зарубіжному мовознавстві, він розглядається як одиниця лексичного рівня мови, що має значення; як член термінологічної системи, що відбиває наукове поняття і лише в межах цієї терміносистеми отримує певні лексико-семантичні характеристики, ця тема вимагає подальших досліджень молодих науковців. Актуальність теми дослідження зумовлена вищезазначеною проблематикою та сучасним станом розвитку турецької лінгвістичної термінології (Підвойний В.М., 2001).

Аби більш точно та глибинно зрозуміти суть понять "термін" і "лінгвістична термінологія", нам варто почати з розуміння таких визначень, як "мовознавство", "термінознавство" й "термінологія", а також визначити місце термінології, у системі наук, зокрема в лінгвістиці. Отже, мовознавство, або лінгвістика (від лат. *lingua* "мова"), – наука про природну людську мову загалом і мови світу як її представників. Предметом мовознавства, з одного боку, є мова як засіб людського спілкування, а з іншого – загальні особливості всіх мов, об'єктом дослідження лінгвістів виступає

мовлення як конкретний вияв мови. Розрізняють конкретне (часткове) і загальне мовознавство. Конкретне мовознавство вивчає окремі (конкретні) мови, їх структуру, власні норми, специфічні звуки, морфеми, слова, синтаксичні конструкції й неповторну історію. Загальне мовознавство вивчає загальні особливості мови абстраговано від конкретних мов. До них належать суть мови, її природа, походження, закони розвитку, зв'язок із мисленням, культурою тощо, структуру й закономірності функціонування всіх мов світу (Кочерган М.П, 2001, с. 7-8).

Термінознавство – це наука, яка вивчає спеціальну, фахову лексику з точки зору її типології, походження, форми, змісту та функціонування, а також використання, впорядкування та творення. На даний час у термінознавстві відокремився ряд самостійних напрямків дослідження. В першу чергу треба відзначити теоретичне й прикладне термінознавство.

Теоретичне термінознавство досліджує закономірності розвитку та функціонування спеціальної лексики. Прикладне термінознавство спрямовано на розробку практичних принципів і рекомендацій щодо творення нових термінів та усунення недоліків вже існуючих термінів і терміносистем, а також щодо редагування, впорядкування, перекладу та використання термінів. Зокрема існують й інші напрямки дослідження даної науки серед них: загальне, галузеве, типологічне, порівняльне, ономазіологічне, історичне, функціональне й семасіологічне термінознавство. Початок термінотворення пов'язаний з іменами австрійського вченого Огейна Вюстера Нубасова та вченого Дмитра Семеновича Лотте, які видали свої перші праці в 30-х роках ХХ столітті. Серед сучасних провідних українських фахівців з питань термінознавства слід назвати: Кияка Т. Р., Д'якова А. С., Білодіда О. І., Вакуленка О. М., Квитко І. С., Мостового М. І. (Білозерська Л. П., Возненко Н. В., Радецька С. В., 2010, Термінологія та переклад, Вінниця, с. 14-16).

Термінологія (від лат. *Terminus* - межа і гр. *Logos* - слово, учення) — система слів і сполук, що позначають коло понять спеціальної сфери спілкування у науці, виробництві, техніці, мистецтві тощо. Термінології, як семіотичній системі властиві певні ознаки: 1) прагнення до одно-однозначної відповідності, тобто моносемії, яке порушується у всіх терміносистемах, що спричинене різними аспектами дослідження

того самого поняття або невпорядкованістю термінологічного апарату певної течії, галузі чи теорії через їхню новизну; 2) прагнення до усунення синонімії шляхом конкретизації строгої дескрипції синонімічних пар чи дублетів; 3) відкритість і динамізм системи, що виявляється у процесах термінологізації, постійному поповненні системи новими термінами; 4) прозорість внутрішньої форми терміну, що полегшує його сприйняття і збереження у терміносистемі; 5) жорстка конвенційність, що дає змогу застосовувати терміни у певній обмеженій сфері спілкування, 6) стилістична нейтральність. Термінологія відображена в галузевих термінологічних словниках, які є різновидом енциклопедичних словників і містять дефініції термінів (Олена Селіванова, 2006, с. 618).

Починаючи з 1990-х років публікувалися термінологічні словники, термінографічних праці, посібники та монографії. Все це є наслідком живого діалогу між фахівцями, вченими, спеціалістами різних галузей та філологами, що відбувається постійно на регіональному, державному та міжнародному рівнях. На сьогодні в Україні є кілька термінологічних центрів, основні з яких знаходяться у Харкові, Києві та Львові. Сучасні українські учені, які вивчають термінологію глибше, ніж їх попередники, розробляють теорію терміну, як мовного знаку, теорію термінології як підсистеми загальнолітературної мови. Серед головних проблем, які стоять перед ученими в Україні, слід зазначити:

- проблему упорядкування існуючої науково-технічної термінології;
- проблему спадщини;
- проблему запозичень;
- проблему перекладу термінів;
- словотворчу проблему;
- правописну проблему;
- проблему транслітерації;
- проблему культури наукової мови

Проблеми термінології та термінознавства як науки, що вивчає спеціальну лексику з погляду її типології, походження, форми, функціонування, створення, упорядкування та використання, традиційно посідають одне з найважливіших місць

в лінгвістиці, що обумовлено особливим місцем термінології, в системі сучасного наукового знання. Зберігаючи свій мовний характер, термінологія є частиною галузі науки або техніки і певною мірою виконує допоміжну функцію (Стацюк Р.В, 2016, №5, с.112)

Першопочатки безпосередньо лінгвістичної термінології, яка є сукупністю слів та словосполучень, що вживаються у лінгвістиці для вираження спеціальних понять та означення типових об'єктів даної наукової галузі, розглядав Іван Огієнко. Учений намагався пояснити періодизацію граматичних термінів, підкреслити, що граматичні терміни мають невід'ємну значимість як суттєва основа для розвитку граматичної науки. Також вивчала граматичні терміни Н. Москаленко. У своєму дослідженні Н. Москаленко розглянула синтаксичні терміни як складник граматичної терміносистеми, виокремила чіткі категорії для характеристики термінів за періодами. Дослідниця проаналізувала переваги та недоліки конкретних термінологічних одиниць з погляду системності словотворення. На думку автора, остаточне формування синтаксичної термінології датується 30-ми роками минулого століття (тобто ХХ століття). 1995 року В. Захарчин. Дослідниця В. Захарчин приділила велику увагу чинникам, що вплинули на подальший розвиток лінгвістичної термінології, і також розглянула співвідношення між національним та інтернаціональним складниками в системі лінгвістичної термінології. Вона виокремила термінологію морфемну, морфологічну, синтаксичну, пунктуаційну, словотвірну та фонетичну. О. Медведь систематизувала та розширювала теоретичні основи термінології аналізу граматичних термінів. З діахронічного та синхронного аспекту вона звернула увагу на граматичну термінологію мови, та проаналізувала процес її заповнення кількісних та якісних структур. У роботі запропоновано типологію варіантності в граматичній термінології: орфографічній, словотвірній, синтаксичній (Су Хюн Кім, 2021).

Історія досліджень з класифікації та пояснення лінгвістичних і граматичних термінів у турецькій сові не сягає глибокої давнини. Незважаючи на те, що в цій галузі проведено досить багато досліджень, вони все ще не досягли достатньої компетентності та кількості, щоб закрити прогалину в цій галузі. Однак багато

турецьких вчених працювали в цій галузі і сформували свої погляди на лінгвістичну термінологію.

Зейнеп Коркмаз, дослідниця, яка відома своїми серйозними та вагомими кроками у своїх дослідженнях у галузі граматики турецької мови, теж висловлювала свої погляди щодо лінгвістичних термінів. За її словами, граматичні терміни є одним із найбільш нагальних і досліджуваних тем у часи Республіки. Однак, незважаючи на всі дослідження та публікації на лінгвістичній термінології, довго не могли дати конкретне визначення певним одиницям лінгвістичних термінів та безпосередньо поняттю лінгвістичної термінології. Через це на позначення однакових понять з'являлися різні терміни і навпаки різні терміни на позначення однакових понять. У результаті такого процесу терміни, які вживаються у початковій і середній школі значно відрізняються від тих, які використовуються у закладах вищої освіти. Зейнеп Коркмаз зазначає, що навіть на одному і тому ж факультеті різні викладачі можуть використовувати різні лінгвістичні терміни на позначення однакових понять. Таке явище відбувається з причини відсутності чітко визначених лінгвістичних термінів з чіткими значеннями та семантикою. Дослідниця висловлює таку думку в передмові до свого словника граматичних термінів і в передмові до своєї роботи підкреслює важливість подальших досліджень галузі лінгвістичної термінології турецької мови та наголошує на тому, що цій галузі слід надавати значно більшого значення.

Турецький дослідник Ахмет Буран також проводив дослідження на тему лінгвістичної термінології та зазначав, що ця галузь термінології є заплутаною і не до кінця зрозумілою. Він пояснює це тим, що відомості джерел, які він використовував у своєму дослідженні значно відрізняються та суперечать одне одному. Він стверджує, що саме через суперечливу інформацію щодо певних однакових понять, лінгвістичні одиниці не є різноманітними, а сама сфера термінології не є розвиненою.

Каміле Омер є одним із науковців, які продовжують вивчати галузь лінгвістичної термінології й досі. Вона є авторкою одного з небагатьох словників лінгвістичних термінів у турецькій мові. Думка Каміле Омер щодо даної галузі термінології полягає в тому, що термінологічні одиниці є будівельними блоками науки. Вона впевнена, що кожна людина повинна мати можливість виразити свою

думку повною мірою і зазначає, що у такій сфері мовознавства як термінологія наразі стає все важливішим визначати та відокремлювати один від одного ці будівельні блоки, тобто одиниці лінгвістичних термінів більш чітким і прозорим способом.

Ще одним турецьким вченим, хто цікавився лінгвістичною термінологією в турецькій мові є Гюнай Караагач. Вчений пояснює свої міркування з цього приводу у вступі до свого словника лінгвістичних термінів, так ніби розрив між тими, хто працює над загальною лінгвістикою, і тими, хто працює над фаховою лінгвістикою в Туреччині, засмучує сучасних вчених і ставить в скрутне становище багатьох мовознавців.

Хамза Зюльфікар, науковець який дуже цікавиться неузгодженістю лінгвістичних термінів з їх значеннями, зосереджує свою увагу на шкоді подібної плутанини, особливо для студентів філологічного відділення. Він зазначає, що і викладачі, які намагаються змістовно донести навчальний матеріал до студентів, і самі студенти, які роблять спроби якісно підготуватися до занять стикаються з труднощами пов'язаними із значеннями лінгвістичних термінів турецької мови.

Турецькі мовознавці Омер Деміркан та Білал Юджел мають схожу думку щодо неконкретності визначень лінгвістичних термінів у турецькій мові та стверджують, що таке явище дійсно шкодить навчальному процесу й якості знань студентів-філологів.

З наукою термінознавством тісно пов'язана термінографія – наука про укладання словників спеціальної лексики (термінологічних словників). Багато проблем, які досліджуються термінознавцями, виникають саме в ході розробки спеціальних словників, а вирішення цих проблем впливає на методи їх укладання. В той же час вивчення будь-якої галузі спеціальної лексики тісно пов'язане з термінографією, оскільки результат роботи щодо творення, дослідження та упорядкування термінології оформлюється у вигляді словника (Білозерська Л. П., Возненко Н. В., Радецька С. В., 2010, с. 14-16).

Термін – це слово чи сполука, що позначає поняття спеціальної сфери спілкування в науці, виробництві, техніці, мистецтві, у конкретній галузі знань чи людської діяльності. Уважається, що слово "термін" уперше з'явилося у 1876 році у

Німеччині. Термін – є складником системи мовних знаків, яка обслуговує сферу спілкування в цій галузі разом із загальноновживаним лексиконом. Головними вимогами до терміну є системність; наявність класифікаційної дефініції; прагнення до моносемічності й конкретизації в межах терміносистеми й до прозорості внутрішньої форми; жорстка конвенційність; стилістична нейтральність, залученість до системи понять певної галузі; відповідність нормам мови, що запобігає появі професійних жаргонізмів; точність і короткість; дериваційна здатність; інваріантність як відсутність варіантів і синонімів; висока інформативність (Олена Селіванова, 2006, с. 617).

Отже, нами були розглянуті загальні відомості про термінологію та її місце у лінгвістиці; актуальність вивчення зазначеної теми на сьогоднішній день; були подані визначення таких понять, як "мовознавство", "термінознавство", "термінологія", "лінгвістична термінологія" й "термін".

1.2 Історія розвитку лінгвістичної термінології турецької мови

Лінгвістична термінологія – це сукупність слів та словосполучень, що вживаються у лінгвістиці для вираження спеціальних понять та означення типових об'єктів даної наукової галузі.

У турецькому мовознавстві вивчення лінгвістичних термінів обмежувалося лексикографічним описом термінів (З. Коркмаз, Б. Вардар, Н. Коч, Н. Хатіпоглу, А. Топалоглу, Хенгірмен, А. Буран, К. Імер, Г. Карадаг, Х. Зюльфікар, О. Демірджан), системний аналіз турецьких лінгвістичних термінів як у внутрішньо-лінгвістичному, так і в соціолінгвістичному аспектах не проводився.

Виокремлюють чотири періоди розвитку термінотворення та термінознавства:

1. Період панування арабської мови. Арабська мова стала першоджерелом термінотворення: у процесі перекладу наукових творів запозичувалися арабські терміни (arapça kökenli), проте іноді для пояснення термінів арабського походження використовувалася власне турецька лексика.

2. Період панування османської мови (Tanzimat). Період Танзимату був періодом значних реформ державного устрою Османської імперії, що вагомо вплинули абсолютно на всі сфери життя, зокрема й на розвиток мови, літератури та структурування вищої освіти. В цей час термінознавство набуло статусу окремої галузі лінгвістики, в цей період на зразок французьких створюються нові наукові та просвітницькі організації (Tıbbiye-i Askeriyye-i Şhne, 1827; Cemiyuet-i İlmîyye-i Osmanîyye, 1861; Cemiyuet-i Tıbbiyye-i Osmanîyye), що починають активно рухатися у напрямі мовних досліджень.

Це пов'язується з розширенням соціальних функцій османської мови. Упровадження в освітніх закладах навчання рідною мовою загострило проблему формування наукової мови та спричинило дискусії з цього приводу, дозволило створити у 1851 р. Координаційну раду (Encümen-i Daniş), до функцій якої входила підготовка та видання адаптованих підручників для середніх і вищих навчальних закладів, та Османське наукове товариство (Cemiyuet-i İlmîyye-i Osmanîyye), діяльність якого обмежилася випуском 4-томного альманаху Mecmua-i Fünun (Науковий часопис). На сторінках цього журналу порушувалися й термінологічні проблеми: питання латинізації турецької абетки (Мірза Абдулзаде), вимоги створення терміносистем на арабомовній базі (Алі Суаві, Шемседдін Самі). Це було актуальним для лінгвістичної термінології, у якій використовувалися переважно арабізми. У новоствореній граматиці А. Джевдет Паші поряд з термінами арабського походження використовувалися й нові терміноодиниці османського походження: fetha-i sakle, mebsute, marbuze, fil-i meçhul, fil-i lzim, fil-i müteadd, специфіка яких полягала в тому, що арабський корінь пристосовували до фонетичних та граматичних законів османської мови, проте вживалася ця термінологія лише в середовищі османських учених.

3. Період становлення термінології в часи зародження національної буржуазії (Meşrutiyet) відзначено такими віхами в розвитку турецького термінознавства:
– створення Комісії у справах наукової термінології (İstihlat-ı İlmîyye Encümeni), робота якої була орієнтована на арабську мовну базу;

- усвідомлення необхідності введення європейських назв на позначення наукових понять (Різа Тевфік "Mufasssal Kamus-ı Felsefe", 1911);
- вироблення принципів теоретичного осмислення проблематики термінознавства (праці Зія Гьокальпа "Türkçülüğün Esasları", Джеліяля Нурі "Türk inkilbı") з тенденцією до розбудови термінології на національній дериваційній базі.

4. Новітній період розвитку турецького термінознавства пов'язується із заснуванням Турецького лінгвістичного товариства (Türk Dili Kurumu) у 1932 р., яке розглянуло специфіку шляхів розвитку проблеми термінології: надмірне використання вузько-діалектних слів, слів побутового характеру, штучно створених термінів, некритичне використання запозичень з європейських мов, надмірна дублетність термінів, невідповідність поняттю, зайва емоційна забарвленість. Після II з'їзду турецьких мовознавців починається періодичний випуск анкет-збірників термінів (Сер Kılavuzu) зі структурою "османський-турецький-французький терміни-відповідники", видання збірників рекомендованих термінів (Türkçe terimler ser kılavuzu) у 1938, 1941, 1963 рр., підготовка термінологічних словників з усіх галузей науки та техніки, у тому числі Словника лінгвістичних термінів (Dilbilim terimler sözlüğü) 1949 р., Словника термінів граматики для початкової та середньої школи (İlk ve orta öğretim gramer terimleri) 1952 р. У цих виданнях, зокрема, вперше запропоновано терміни sesli, sessiz, -i hali, -den hali, dili geçmiş zaman, (які сьогодні розглядаються як небажані), а також etken, edilgen, ünlem, yüklem, tümleç, fiilimsi, çoğul (які й зараз є повноправними членами лінгвістичної терміносистеми турецької мови).

Великий внесок у розбудову принципів та методів опрацювання термінів зробили Б. Аталай ("Türkçe sözcük yapma yolları"), Е. Оздемір ("Terim hazırlama kılavuzu"), Х.Діздароглу ("Türkçede sözcük yapma yolları") та А. Пекель ("Türkçe kelime üreme yolları").

Лінгвістична термінологія має як загальнотермінологічні властивості, так і специфічні риси, зумовлені своєрідністю мовознавства як гуманітарної наукової дисципліни і своєрідністю досліджуваної мови – турецької, яка за своїми типологічними ознаками, походженням та функціонуванням (аглютинативністю,

тюркським походженням, тисячолітнім існуванням у мусульманському конфесійному ареалі, використанням арабської генетично неспорідненої мови, відсутністю власної тривалої лінгвістичної традиції) відрізняється від індоєвропейських мов.

Лінгвістична термінологія турецької мови має подвійну відкритість. З одного боку, це необхідна та закономірна відкритість пізнавального характеру, за якої поповнення термінологічної лексики завжди відображає стан розробки тієї чи іншої мовознавчої проблеми та наявність нових понять, які потребують позначення. З іншого боку, розгалуженість міжнародних зв'язків у галузі лінгвістики, розшарованість всесвітньої наукової комунікації віддзеркалює інший, небажаний тип відкритості лінгвістичної термінологічної системи, що пов'язано з використанням різноманітних запозичень як дублетів до вже усталених термінів. Зважаючи на те, що термінологія є прошарком лексичного складу мови, який відносно мобільний стосовно свідомого впливу суспільства, термінологія може набувати як національного, так і інтернаціонального характеру. Орієнтація термінотворчих уподобань турецьких мовознавців не завжди була однотипною, що залежало від мовного формування певної лінгвістичної системи та від генеральної орієнтації термінознавчої думки в певний період часу (В.М.Підвойний, 2001).

Отже, ми схарактеризували основні чотири періоди розвитку термінотворення та термінознавства; зазначили роботи в яких вивчалася безпосередньо лінгвістична термінологія турецької мови турецькими мовознавцями й проаналізували загальнотермінологічні та специфічні властивості лінгвістичної термінології в турецькій мові.

Висновки до Розділу 1

Таким чином, ми подали огляд лінгвістичної термінології у працях вітчизняних та зарубіжних вчених; зазначили імена науковців, які розглядали та аналізували чинники, що вплинули на розвиток лінгвістичної термінології; періоди розвитку термінології та термінознавства.

Ми з'ясували, що лінгвістична термінологія є досить недослідженою, але актуальною галуззю мовознавства, яка вимагає подальшого детального вивчення з боку інших науковців. У теоретичному розділі нашого дослідження ми розглянули загальні відомості про термінологію та її місце у лінгвістиці, визначили поняття "мовознавство", "термінознавство" й "термінологія", "лінгвістична термінологія", "термін"; проаналізували роботи вітчизняних та іноземних вчених, які займалися вивченням лінгвістичної термінології в українській та турецькій мові; характеризували основні чотири періоди розвитку термінотворення та термінознавства; зазначили проблеми сучасної термінології та чинники, що вплинули на розвиток термінології, розглянули загальнотермінологічні та специфічні властивості лінгвістичної термінології в турецькій мові.

РОЗДІЛ 2

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ТУРЕЦЬКІЙ МОВІ

2.1 Структурні особливості лінгвістичної термінології у турецькій мові

Термінологія – це не хаотична множина слів, а організована на логічному й мовному рівні система спеціальних назв (Д'яков А. С., 2000, с.218). З огляду на це, вважаємо необхідним проаналізувати досліджувану лінгвістичну термінологію з точки зору її структури. За своїм визначенням структура – це взаємозв'язок складових частин цілого (Білодід І. К., 1970–1980).

Словотвірні засоби та способи, що використовуються в лінгвістичній термінології турецької мови зумовлюють однотипність подібних за змістом та структурою термінологічних сполучень.

У ході нашого дослідження ми спираємося на класифікацію способів словотвору В.М Підвойного в лінгвістичній термінології турецької мови. Науковець розрізняє чотири способи словотвору в лінгвістичній термінології турецької мови:

1. Лексико-семантичний спосіб словотвору лінгвістичних термінів турецької мови є достатньою мірою мобільним і характеризується такими напрямками: термінологізація побутових слів (*genel dilden yararlanma*): *geniş, çatı, kök, gövde*; використання архаїзмів у новому термінологічному значенні (*canlandırma*): *tırnak, pesne*; розширення значення слів (*genişleme*): *hal, durum, çevre* тощо.

2. Морфологічно-синтаксичний спосіб словотвору. У турецькій мові конверсія протікає шляхом додавання до основи певних формотворчих та словотворчих афіксів (афікси присвійності, афікси дієприкметника): *dilbilgisi, geçmiş, tamlayan* тощо.

3. За допомогою морфологічного способу словотвору утворюються прості терміни від кореневих слів (*dil, söz, ses, zaman*). Завдяки запозиченням з арабської кількість кореневих морфем збільшилася: *harf, hece, sıfat, cümle, kelime* тощо. Кореневі терміни складають меншу частину турецьких лінгвістичних термінів. Це пояснюється тим, що вони не мають достатньої потенції самотійно позначати

складні науково-лінгвістичні поняття. Розмаїття термінів-дериватів – наслідок використання декількох структурних моделей, тобто похідні терміни утворюються від кореневих термінів та слів шляхом приєднання різних афіксів у кількості від одного до п'яти. Структурні моделі подібних лінгвістичних термінів мають такий вигляд (К - корінь, А - афікс): К+А: iki+lik подвоєння; К+А+А: anlam+lı+lık багатозначність, ton+la+ma інтонація; К+А+А+А: haber+le+ş+me комунікація; К+А+А+А+А: ad+la+n+dır+ma номінація.

При утворенні турецьких термінів найпродуктивнішими афіксами є -acak (-ecek); -aç; -agan (-egen, -ağan); -ak (-ek); -aklı -ekli; -al -el; -alak -elek; -am -em; -ama -eme; -an -en; -anak -enek; - ar -er; - av -ev; - ay -ey; -ca -ce, -ça -çe; cal -cel; -cı çı; -cık -çık; -cıl -çıl; -cılık -çılık; -cın -çın; -ç; -dak -dek; -dam -tam; -daş -taş; -dik-tık; -ga -ka; -gaç -kaç; -gan; -gı -kı; -gıç (-kıç); -gın (-kın); -ı; -ıcı; - il; -ılı; -ım; -ış; -k; -l (ıl); -la; -lam; -lama (-leme); -lı; -lık; -lılık; -m (-ım); -ma (-me); -malı; -maz; -mazlık; -mış; -msız; -n (-ın); -nç; -ntı (-ıntı); -rli; -sal; -sıl; - sız;- sızlık; - ş; -t (-it); -tı. Менший ступінь продуктивності при утворенні ЛТ морфологічним способом виявляють такі афікси: -man, -mık, -mıl, -msar, -msı, -rлік, -sı, -tay.

4. Лексико-синтаксичний спосіб виражається через комбінацію двох чи більше компонентів у складі парного чи складного терміна. У лінгвістичній термінології турецької мови словосполучення утворюються за допомогою формальних засобів (синтетично); позиційно, за допомогою лексико-граматичних засобів (аналітично); шляхом поєднання того та іншого в складі одного термінологічного словосполучення (аналітико-синтетично) (В.М. Підвойний, 2001).

2.1.1 Лексико-семантичний спосіб словотвору лінгвістичних термінів.

Лексико-семантичний спосіб словотвору лінгвістичних термінів турецької мови характеризується такими напрямками: термінологізація побутових слів; використання архаїзмів у новому термінологічному значенні; розширення значення слів.

- Термін *nesne* — підмет, об'єкт є архаїзмом, що вживається у новому термінологічному значенні у сучасній мові;

- Термін *kök* — корінь, є архаїзмом, що вживається у новому термінологічному значенні у сучасній мові;
- Термін *geniş zaman* — теперішній-майбутній (широкий) час, утворений шляхом безафіксного ізафету, перший член якого є архаїзмом, що вживається у новому термінологічному значенні у сучасній мові;
- Термін *ettirgen çatı* — спонукальний стан (дієслова), утворений шляхом безафіксного ізафету, другий член якого є побутовим словом, що у процесі термінологізації почало відноситися до числа термінів турецької мови;
- Термін *eşköklü* — паронім, у своїй структурі має слово “*kök*”, яке є архаїзмом, що вживається у новому термінологічному значенні у сучасній мові;

На основі досліджених нами одиниць лінгвістичних термінів, що утворені лексико-семантичним способом словотвору можемо сказати, що словотвір вищезгаданих термінів відбувається шляхом термінологізації слів побутового вжитку; використання архаїчних слів у новому термінологічному значенні; поширення значень слів.

2.1.2 Морфологічно-синтаксичний спосіб словотвору лінгвістичних термінів.

Словотвір морфологічно-синтаксичним способом у турецькій мові протікає шляхом приєднання до основи певних формотворчих та словотворчих афіксів, наприклад афіксів присвійності або афіксів дієприкметника.

- Термін *bileşen* — складова, компонент, утворений шляхом приєднання афікса дієприкметника *-en* до іменної основи “*bileş*” — компонент;
- Термін *gösteren* — індикатив, дійсний спосіб (дієслова), утворений шляхом приєднання афікса дієприкметника *-en* до дієслівної основи “*göster*” — показувати, демонструвати;
- Термін *tamlayan (durumu)* — родовий (відмінок), утворений шляхом приєднання афікса дієприкметника *-an* до дієслівної основи “*tamla*” — узгоджувати, завершувати;

- Термін *geçmiş zaman* - минулий категоричний час, утворений за допомогою поєднання в одне поняття двох іменних частин мови “*geçmiş*” і “*zaman*” шляхом безафіксного ізафету, перше з яких сформоване за шляхом приєднання афікса минулого неочевидного суб’єктивного часу -*miş*;
- Термін *dilbilgisi* — граматики, утворений шляхом поєднання двох іменників “*dil*” — мова та “*bilgi*” — інформація, в одне поняття за допомогою афікса третьої особи однини (одноафіксного ізафету);

На основі досліджених нами одиниць лінгвістичних термінів, що утворені морфологічно-синтаксичним способом словотвору можемо сказати, що конверсія протікає способом додавання до іменних та дієслівних основ певних формотворчих та словотворчих афіксів.

2.1.3 Морфологічний спосіб словотвору лінгвістичних термінів.

Морфологічне термінотворення полягає в поєднанні афіксальних морфем з твірною основою за певними словотвірними моделями національної мови (Тетяна Петрова, 2018, с. 121).

Турецька мова з погляду структури є аглютинативною, тому морфологічний спосіб у ній реалізується засобом афіксів. Аглютинативний тип реалізації граматичних значень зводиться саме до афіксації, тобто додавання до слова спеціальних морфологічних утворень (морфем) – афіксів, кожен з яких має одне значення (Сорокін С. В., 2018, с.9)

- Термін *bağlaç* — сполучник, утворений за допомогою словотворчого афікса -*ç* приєданого до дієслівної основи “*bağla*”, що має значення “поєднувати”, “пов’язувати”;
- Термін *geçişsiz* — неперехідне (дієслово), утворений за допомогою словотворчого афікса -*siz*, що вказує на відсутність певної якості предмета та іменника “*geçiş*” - перехід;
- Термін *geçişli* — перехідне (дієслово), утворений за допомогою словотворчого афікса -*li*, що вказує на наявність певної якості предмета та іменника “*geçiş*” — перехід;

- Термін *güdüllü* — мотивоване (слово), утворений за допомогою словотворчого афікса -lülü, що вказує на наявність певної якості предмета та іменника "güdü" — мотив, мотивація;
- Термін *ikizleşme* — подвоєння, утворений шляхом усіченого інфінітиву, а саме афіксу -me та дієслівної основи "ikizleş", що має значення "бути близнюком", "бути двійником";

На основі досліджених нами одиниць лінгвістичних термінів, що утворені морфологічним способом словотвору можемо сказати, що головним засобом даного способу словотвору є афікси, що приєднуються до іменних або віддієслівних основ.

2.1.4 Лексико-синтаксичний спосіб словотвору лінгвістичних термінів.

Ізафет – це словосполучення типу "іменник + іменник", тобто словосполучення, що складається з двох іменників, перший з яких є означенням до другого. Ізафет має складатися мінімум із двох іменників, при цьому таких іменників може бути й більше – таке словосполучення має назву ізафетний ланцюг. Ізафет є основою і найголовнішим явищем в усій граматичній системі турецької мови (Сорокін С. В., 2018, с. 358)

Нижче ми наводимо одиниці лінгвістичних термінів утворених шляхом ізафету та відносимо їх до лексико-синтаксичного способу словотвору лінгвістичної термінології в турецькій мові:

- Термін *anlam deęişmesi* — зміна значення, утворений шляхом поєднання двох іменників "anlam" - поняття та "deęişme" — зміна;
- Термін *bildirme kipi* — дійсний спосіб дієслова, утворений шляхом поєднання двох іменників "bildirme" — сповіщення та "kip" — спосіб дієслова;
- Термін *çoşku işlevi* — емотивна функція, утворений шляхом поєднання двох іменників "çoşku" — ентузіазм та "işlev" — функція;
- Термін *çaęri işlevi* — конативна функція, утворений шляхом поєднання двох іменників "çaęri" — заклик та "işlev" — функція;
- Термін *çekim eki* - словозміна, утворений шляхом поєднання двох іменників "çekim" - відмінювання та "ek" - афікс;

На основі досліджених нами одиниць лінгвістичних термінів, що утворені лексико-синтаксичним способом словотвору можемо сказати, що більшою мірою лінгвістичні терміни в турецькій мові формуються за допомогою одноафіксного ізафету.

Досліджуючи структурні особливості лінгвістичної термінології турецької мови за способом словотворення, спираючись на класифікацію способів словотвору лінгвістичних термінів Підвойного В.М, ми можемо сказати, що усі чотири способи словотвору є дійсно частовживаними і належать до активної лексики турецької мови.

2.2 Семантичні особливості лінгвістичної термінології у турецькій мові.

Аспект дослідження семантики слова є одним з основних напрямів аналізу змісту лексичних одиниць в сучасному мовознавстві (Рогожук Б. О., с.183).

Однією з основних семантичних ознак лінгвістичної термінології турецької мови є полісемія. Терміносистема лінгвістики в турецькій мові відображає тенденцію до асиметричного дуалізму мовного знака, що реалізується через полісемічні відношення, які вважають небажаним для термінології явищем, проте повністю відмовитися від полісемії неможливо. Це пов'язано з тим, що в науці існує динаміка когнітивної діяльності, яка виражається або через поповнення наукової картини світу низкою нових понять, або завдяки використанню переносних значень. У даній терміносистемі мають місце такі види термінологічної полісемії, як варіативність тлумачення термінів, категоріальна багатозначність та міжсистемна багатозначність: tümce, sözdizimi тощо (Підвойний В.М, 2001).

Синонімія відбиває той тип семантичних відношень, який полягає у повному чи частковому збігу значень лексичних одиниць. Кількість синонімічних рядів у лінгвістичній термінології турецької мови дуже висока, і це пов'язано з тривалим процесом її становлення та термінологічними дискусіями в Туреччині останніх десятиліть. Турецька мова має аглютинативну типологічну структуру, тому антонімія в ній може передаватися за допомогою лексичних та словотворчих засобів. Антонімія допомагає термінам виконувати свої функції, а терміносистемі – підтримувати принцип системності, тому при введенні нових термінів до системи варто

враховувати вже усталені антонімічні зв'язки. Омонімія та паронімія розташовуються на периферії лінгвістичної терміносистеми і майже не зустрічаються (Підвойний В.М., 2001).

Вимоги семантичного характеру, що висуваються до лінгвістичної термінології турецької мови: 1) несуперечливість семантики терміна в межах своєї терміносистеми; 2) однозначність у межах своєї терміносистеми; 3) повнозначність як відображення наукового поняття, а через нього й об'єкта наукової картини світу або її фрагмента; 4) бажана відсутність синонімічних відношень з іншими термінами (ця ознака не є абсолютною, оскільки синонімія, або дублетність, притаманна певній кількості термінів); 5) бажана відсутність омонімії та паронімії; 6) наявність системної зумовленості тезаурусного типу (тобто лексико- або семантико-поняттєвих зв'язків між термінами) (Підвойний В.М., 2001).

Нижче ми наводимо низку базових лінгвістичних термінів та приклади термінологічних одиниць на позначення деяких часових форм турецької мови й аналізуємо їх з точки зору семантичних особливостей:

- Термін *gelecek zaman* – майбутній час, не суперечить семантиці інших лінгвістичних термінів у межах своєї терміносистеми; є однозначним – має єдине значення майбутнього категоричного часу в турецькій мові; не має синонімічних відношень з іншими термінами; не має паронімів або омонімів; має семантико-поняттєві зв'язки з іншими лінгвістичними термінами на позначення інших часових форм із значенням майбутнього часу.
- Термін *geniş zaman* – теперішній-майбутній (широкий) час, суперечить семантиці інших лінгвістичних термінів у межах своєї терміносистеми, адже дієслово поставлене в широкий час може мати одночасно значення як теперішньої, так і майбутньої дії; є повнозначним; є однозначним терміном, що означає теперішньо-майбутню дію в турецькій мові; не має синонімічних відношень з іншими термінами; не має паронімів або омонімів; має семантико-поняттєві зв'язки з іншими лінгвістичними термінами на позначення інших часових форм із значенням майбутнього або майбутнього часу.

- Термін *geçmiş zaman* – минулий час, суперечить семантиці інших лінгвістичних термінів у межах своєї терміносистеми; є повнозначним; є однозначним терміном, що має значення минулого часу. Суперечливість семантики даного терміну зумовлена існуванням ще двох часових форм, що в своїй назві включають словосполучення *geçmiş zaman*, а саме *görülen geçmiş zaman* (минулий категоричний час) та *öğrenilen geçmiş zaman* (минулий неочевидний суб'єктивний час). Термін не має повних паронімів або омонімів та має семантико-поняттєві зв'язки з іншими лінгвістичними термінами на позначення минулого часу.
- Термін *küçük ünlü uyumu* (*dudak uyumu, düzlük-yuvarlık uyumu*) - мала гармонія голосних (губна гармонія голосних, гармонія губних і негубних голосних) – не суперечить семантиці інших лінгвістичних термінів у межах своєї терміносистеми; є однозначним терміном, що стосується виключно голосних літер, які згідно цій гармонії поділяються на дві групи голосних; є повнозначним терміном; має синонімічні назви; не має паронімів та омонімів; має семантико-поняттєві зв'язки з іншими термінами.
- Термін *Büyük ünlü uyumu* (*damak uyumu, kalınlık-incelik uyumu*) – велика гармонія голосних (принцип піднебінного тяжіння, гармонія голосних заднього та переднього ряду), не суперечить семантиці інших лінгвістичних термінів у межах своєї терміносистеми; є однозначним терміном, що стосується виключно голосних літер, які згідно цьому закону поділяються на чотири групи голосних; є повнозначним терміном; має синонімічні назви; не має паронімів та омонімів; має семантико-поняттєві зв'язки з іншими термінами.

У другій частині практичного розділу нашого дослідження ми проаналізували семантичні особливості 5 лінгвістичних термінів, беручи за основу вимоги семантичного характеру, що висуваються до лінгвістичної термінології турецької мови.

Висновки до Розділу 2

У практичному розділі нашої роботи ми дослідили структурну будову, проаналізували словотворчі особливості й розглянули семантичні особливості 25 одиниць лінгвістичних термінів турецької мови. Усі одиниці термінів поданих у другому розділі нашого дослідження взяті з словника лінгвістичних термінів турецької мови DİLBİLİM SÖZLÜĞÜ (Kâmile İmer, Ahmet Kocaman).

Розбір структурної будови та деяких словотворчих особливостей 20 окремих термінологічних одиниць ми проводили спираючись на класифікацію способів словотвору лінгвістичних термінів Підвойного В.М.

Семантичні особливості лінгвістичних одиниць проаналізували на 5 прикладах термінів на основі вимог семантичного характеру, що висуваються до лінгвістичної термінології турецької мови.

ВИСНОВКИ

У процесі нашого дослідження, ми досягли нашої мети у вивченні та аналізі структурних та семантичних особливостей лінгвістичної термінології в турецькій мові. Ми виконали завдання, які зумовила мета нашого дослідження:

- нами було визначено загально-теоретичні основи дослідження лінгвістичної термінології у турецькій мові, визначені ключові поняття нашої роботи, а саме поняття "мовознавство", "термінознавство" й "термінологія", "лінгвістична термінологія", "термін"; наведено змістовний огляд досліджень вітчизняних та зарубіжних дослідників;

- нами були зазначені проблеми сучасної термінології, що вплинули й наразі продовжують вливати на розвиток лінгвістичних термінологічних одиниць; були проаналізовані основні етапи розвитку термінотворення та термінознавства турецької мови;

- у ході опрацювання фактичного матеріалу дослідження були схарактеризовані структурні особливості 20 обраних для вивчення одиниць лінгвістичних термінів турецької мови, які на нашу думку в повному обсязі демонструють свої структурні особливості

- ще 5 обраних для вивчення одиниць лінгвістичних термінів, які цілком чітко демонструють свої семантичні особливості було проаналізовано семантичне значення термінів

Загалом у ході опрацювання практичного матеріалу ми обрали 25 одиниць лінгвістичних термінів, що цілком чітко демонструють загальну картину лінгвістичної термінології турецької мови. Ми досягли такого висновку, що серед 25 обраних термінів 5 одиниць лінгвістичних термінів утворені лексико-семантичним, 5 термінів – морфологічно-синтаксичним, 5 термінів – морфологічним, 5 термінів – лексико-синтаксичним способами з погляду структури. З 5 розглянутих термінів з погляду семантичних особливостей 5 однозначних термінів; 2 терміни, що суперечать

семантиці інших лінгвістичних термінів та 3 терміни, що не суперечать семантиці інших лінгвістичних термінів; жоден з термінів не має паронімів та омонімів; 2 терміни мають синонімічні відношення з іншими лінгвістичними термінами; кожен з 5 опрацьованих термінів має семантико-поняттєві зв'язки з іншими термінами. Усі опрацьовані терміни були взяті з словника лінгвістичних термінів турецької мови DİLBİLİM SÖZLÜĞÜ (Kâmile İmer, Ahmet Kocaman)

ÖZET

Türkçenin dilbilim terminolojisi çok da keşfedilen değil ama çok güncel olan dilbilimin alanıdır.

Bu araştırmanın amacı, Türkçe'nin dilbilimsel terimlerinin yapısal ve anlamsal özellikleri açısından daha detaylı tanımlamak.

Çalışmanın konusunu Türk dilinin dilbilim terimleri oluşturmaktadır.

Bizim araştırmamızın görevleri şöyle:

- 1) Türkçe'nin dilbilim terminolojisi çalışmasının genel teorik temellerini tanımlamak
- 2) dilbilim terimlerinin gelişimini etkileyen modern terminoloji sorunlarını belirtmek
- 3) araştırmamız için seçilen dilbilim terimlerinin örneklerinin yapısal ve anlamsal özelliklerini öğrenmek

Araştırmamızın bilimsel yeniliği, Türkçe'nin dilbilim terminolojisinin daha da geliştiği gerçeğinde yatmaktadır, çünkü günümüzde bu konuda çok az sayıda çalışma bulunmaktadır ve çalışmamızın uygulama bölümünde, dilsel terimlerin birimlerinin yapısal ve anlamsal özellikleri iyileştirildi.

Araştırmamızın pratik önemi, çalışmamızın Türk dilinin dilbilim terimlerinin daha ayrıntılı incelenmesi ve araştırılması için kullanılması olabilecektir. Bunun dışında filoloji bölümü öğretmenler ve öğrenciler derslere ve seminere hazırlık için kullanılması da olabilecektir.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білозерська Л. П., Возненко Н. В., Радецька С. В., Термінологія та переклад., 2010, Вінниця, с. 14-16
2. Д'яков А. С. Основи термінотворення: Семантичні та соціолінгвістичні аспекти / А. С. Д'яков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько, 2000, К.: Вид. дім "КМАcademia", с. 218
3. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства, 2001 с. 7-8
4. Петрова Тетяна, Морфологічні способи термінотворення, 2018, с. 121
5. Підвойний В.М. "Лінгвістична термінологія турецької мови", Київ, 2001
6. Рогожук Б. О. - Структурно-семантичні особливості лексики кіберпростору в сучасній англійській та українській мовах, с.183
7. Селіванова Олена, Сучасна лінгвістика: Термінологічна Енциклопедія, 2006, 716 с.
8. Середа С. В., Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2016
9. Стацюк Р.В. Основні підходи до визначення поняття "термін" у сучасній лінгвістичній науці, Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка, №5, 2016, с.112
10. Словник української мови: в 11 кн. / [за ред. І. К. Білодіда]. – К.: Наукова думка, 1970–1980
11. Сорокін С. В. Практична граматики турецької мови. Частина перша. Навч. посібник (Препринт). – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2018, с.9
12. Су Хюн Кім, стажист Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, 2021

13. DİL BİLİM SÖZLÜĞÜ (Kâmile İmer, Ahmet Kocaman), Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2011
14. Sercan Özköse, KARŞILAŞTIRMALI DİL BİLİMİ VE DİL BİLGİSİ TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ, Bartın Üniversitesi, 2017